

„Čikagos aidas“: įkurtas finansinės krizės metu, savaitraštis išsilaikė ir vis dar informuoja JAV lietuvius

Dalia CIDZIKAITĖ

XXI amžiaus pirmame dešimtmetyje Jungtinėse Amerikos Valstijose suintensyvėjo lietuviškos spaudos leidyba. Prie ilgas tradicijas turėjusių laikraščių, tokių kaip Čikagoje leidžiamas dienraštis *Draugas*, Klivlando *Dirva*, Toronte – *Tėviškės žiburiai*, prisijungė trečiosios bangos emigrantų leidžiami savaitraščiai *Amerikos lietuvis*, *Infotiltas*, *Langas* ir keletas kitų. Pastariesiems netrūko nei ambicijų, nei ryžto ne tik skleisti lietuvišką žodį išeivijoje, burti naujosios emigracinės bangos atstovus, bet ir mėginti iš to uždirbti. Vienas tokių, į JAV lietuviškos spaudos rinką atėjęs vėliausiai, buvo *Čikagos aidas*. Praėjus beveik dvidešimčiai metų nuo pirmųjų trečiosios emigracinės bangos leidinių pasirodymo, iš tuo metu leistų penkių šešių laikraščių šiandien eina tik *Čikagos aidas*.

Vos pradėjus leisti savaitraštį, prie vyriausiosios redaktorės vairo stojo neseniai į JAV iš Lietuvos emigravusi, didelę žurnalistės patirtį turinti **Vilma Kava**. Moteris prisimena, jog dirbti teko ypač sunkiomis sąlygomis – tais metais, kai laikraštis buvo įkurtas, visą pasaulį sukrėtė finansinė krizė, todėl jos vadovaujamai negausiai redakcijai neliko nieko kito, kaip tik pasiraitoti rankoves ir dirbti. „Sustojęs verslas, nutrūkę darbai, nejudantys pinigų srautai, prarandami namai, sumažėjęs vartojimas, didžiulis stresas, – taip savo pirmuosius metus savaitraštyje prisimena Kava. – Kiekvieną dieną lydėjo vienintelė mintis – išsilaikyti. [...] Dirbome intensyviai ir daug, laukdami geresnių laikų.“ Pasiaukojimas, darbas neskaičiuojant valandų, užsispyrimas, disciplina ir pavydėtina energija davė vaisių – *Čikagos aidas* ne tik išsilaikė, bet jį pradėjo skaityti ir antrosios emigracinės

bangos lietuviai. Nors 2010 metų gale Kava *Čikagos aidą* paliko, savaitraštis išliko stiprus, modernus ir vis dar mielai atsiverčiamas Amerikos lietuvių.

Kada pradėjai dirbti *Čikagos aide*? Ar tada jis jau ėjo?

Pirmas *Čikagos aido* numeris jau buvo išėjęs, leidau nuo antro. Paskambino ir pakvietė: „Pirmą numerį išleidom, bet mums reikia profesionalo.“ Turėjo būti 2007 metų balandis. Nuėjau pakalbėti, bet tą dieną taip ir likau padėti ruošti naują numerį. Redakcijoje išdirbau iki 2010 metų sausio.

Kiek teko prisidėti prie laikraščio vizijos, verslo strategijų?

Per darbo pokalbį paklausiau, ko iš manęs tikimasi, man buvo svarbu žinoti. Sakė: „Gyvo laikraščio, kad būtų skaitomas, aktualus, įdomus.“ Pasakiau: „Gera, toks laikraštis ir bus.“ Tiek, sakykime, *Amerikos lietuvių*, tiek *Čikagos aido* verslo koncepcija buvo tokia pati – gauti pelno. *Amerikos lietuvis* pajamas gavo iš prenumeratos ir reklamos, o *Čikagos aidas* – tik iš reklamos, skaitytojams jis buvo nemokamas. Naujai atėjęs į trečiabangių rinką, kur jau buvo *Amerikos lietuvis*, *Langas*, *Infotiltas*, užsidarinėjo *Verslas.us*, pradėti leisti *Vakarai*, *Čikagos aidas* turėjo tapti stiprus. Jis vienintelis iš paminėtų laikraščių išliko iki šiol, kiti seniai užsidarė. Esu profesionali žurnalistė, dėsčiusi žurnalistiką Vilniaus universitete, dirbusi redaktore ir redakcijose. Žiniasklaidos verslo idėjų turiu begales, paprastai reikia tik rankų, kurios jas įgyvendintų. *Čikagos aido* redakcija buvo ir kūrybinga, ir versli. Pasinaudojau ir tuo, kad tai buvo žiniasklaidos grupė, todėl versle jungiau keletą laikraščių ir radiją. Atviro pokalbio metu vieno lietuviško savaitraščio savininkas sakė, jog jis tikėjosi ir laukė, kad, man išėjus, *Čikagos aidas* žlugs. Sakiau jam, kad aš tiek jėgų įdėjau, jungdama medijas, išnaudodama privalumus ir siedama srautus, kad žiniasklaidos grupė užsidarys tik tada, kai pati nuspręs.

Į *Čikagos aidą* atėjai dirbti iš laikraščio *Verslas.us*. Koks tai buvo laikraštis, kam jis priklausė, kokias pareigas ten ėjai?

Į *Verslas.us* mane pakvietė jo savininkė ir redaktorė Vitalija Sireikis. Laikraštis kūrėsi nuo 2005 metų spalio. Skiriu pačius geriausius pagyros žodžius Vitalijai, kuri ir sunkiomis laikraščiui akimirkomis išliko teisinga. Į Ameriką buvau atvažiavusi vos prieš keletą mėnesių, turėjau skubėti susigaudyti man neįprastoje gyvenimo ir verslo aplinkoje. Esu jai dėkinga už žmogiškumą – prieš tai buvau kreipusis į *Draugą* ir *Amerikos lietuvių*, ji vienintelė patikėjo mano profesionalumu.

Kaip ir keletas kitų įdomių autorių, *Verslas.us* rašiau straipsnius. Visa kita darė Vitalija, ji dirbo milžinišką darbą. Vitalija buvo išėjusi iš *Draugo*, turėjo puikią koncepciją – suburti verslo lietuvių bendruomenę. Buvome net surengę geriausių lietuvių verslininkų konkursą, įsteigę apdovanojimus, aš vedžiau iškilmių vakarą. Laikraštis ėjo iki 2007 metų kovo, kol jis atiteko kitiems savininkams. Nuo tų metų balandžio pradėjau dirbti *Čikagos aide*.

Pagal profesiją esi žurnalistė, tad gauti žurnalistinio darbo pasiūlymą Amerikoje turbūt prilygo laimėjimui loterijoje? Kodėl vis dėlto sutikai imtis redaktorės darbo?

Galiu redakcijoje dirbti bet ką, moku viską, įvairiu savo profesinės veiklos laiku esu išbandžiusi visas pozicijas. Nesu tik turinio specialistė, išmanau kūrybinę ir gamybinę puses, taip pat rinkodarą bei viešuosius ryšius. Redaktorės darbas man nebuvo naujas pasiekimas. Į JAV atvykau turėdama didelę patirtį spaudos leidybos ir viešųjų ryšių srityse. Tai buvo trečiabangių žiniasklaidos aukso amžius: ėjo keturi ar penki laikraščiai, vyko radijo laidos, skaitytojams reikėjo informacijos kuriantis naujoje šalyje bei naujienų apie lietuvių bendruomenės gyvenimą. Ir *Verslas.us*, ir *Čikagos aidas* susirado mane ir pakvietė. Ėjau dirbti tai, ką gerai moku.

Tik atvykusi į Ameriką, darbo ieškojai Čikagoje leidžiamuose lietuviškuose leidiniuose. Tačiau nei *Draugas*, nei *Amerikos lietuvis* tavimi nesusidomėjo. Ar todėl, kad jiems tuo metu nereikėjo naujų bendradarbių, ar šuo buvo pakastas kitur?

Taip, buvau nuėjusi ir į *Amerikos lietuvių* redakciją, kur susitikau su savininku, ir į *Draugo* redakciją, kur bendravau su tuometine vyr. redaktore. Pristačiau savo kvalifikacijas, bet abu pasakė „ne“. Tikriausiai turėjo savo nuostatas taip pasirinkdami, negaliu už juos atsakyti. Išeivijoje autorių nėra daug, vertini tuos, kurie sutinka bendradarbiauti. Susitari dėl temos ir paprašai parašyti. Bet man nebuvo pasiūlytas net šis variantas. Mes galime tik teoriškai svarstyti, kaip būtų susiklostęs minėtų laikraščių likimas, kokį svorį ir įtaką jie būtų turėję išeivijos žiniasklaidos rinkoje priėmus kitokius sprendimus. Noriu akcentuoti, kad mano asmeninis bendravimas su visais žiniasklaidos verslo atstovais išliko dalykiškas, draugiškas ir pagarbus. Prieš keletą metų *Draugas* pakvietė mane į savo Leidėjų tarybą, sutikau. Daug kam atrodo, kad dirbu *Drauge*, bet taip nėra. Tai savanoriška veikla, man už ją nemoka. Nusprendžiau nedaryti įtakos laikraščio

turiniui, redakcija dirba puikiai, aš talkinu rinkodaros, informacijos sklaidos, savireklamos srityse. Dvejus metus vedžiau *Draugo* gimtadienio renginius, kurių metu telkiamos lėšos laikraščio leidybai. Redakcijoje sutikau nuostabių kūrybingų bendraminčių, vertinu buvimo kartu su jais laiką, kurio pavyksta rasti savo dabartinėje amerikietiškoje karjeroje, nesusijusioje su žiniasklaida.

Interviu su Čikagoje vykusioje Lietuvių sielovados konferencijoje dalyvavusiu tuometiniu Lietuvos Vyskupų konferencijos pirmininku, Kauno arkivyskupu Sigitu Tamkevičiumi, SJ, 2008 m. balandžio 25 d. Dešinėje stovi Amerikos lietuvių tarybos pirmininkas Saulius Kuprys, centre – tuometinis Lietuvos Vyskupų konferencijos delegatas prelatas Edmundas Putrimas.

Čikagos aidą (ir rusakalbį 7 Days) leidžia „Ethnic Media USA“. Kiek turėjai laisvės formuodama laikraščio viziją, pasirinkdama temas, bendradarbius?

„Ethnic Media“ yra žiniasklaidos grupė. Tuo metu, kai dirbau, jai priklausė Čikagoje leidžiamas savaitraštis *7 Days*, taip pat laikraščiai, regis, trijose kitose

valstijose, *Čikagos aidas* bei prieš tai leistas *Langas*. Jie turėjo valandos trukmės tiesioginį radijo šou, kurį vedžiau su Asta Buračaitė. Laida buvo transliuojama FM bangomis, girdima keturiose valstijose. Vėliau ji buvo perkelta į AM bangas ir internetą. Apie *Čikagos aidos* finansavimą ir valdymą esu girdėjusi įvairių insinuacijų, tačiau niekada į jas nereaguodavau. Jei kas klausdavo, atsakydavau, kaip yra, verslas išsilaikė iš reklamos pardavimo, buvau susipažinusi su biudžetu. Niekada nekovoju prieš įsitikinimus ir nuomones, ypač skirtas sumenkinti, o padorumą bendraujant ar versle vertinu kaip vieną iš svarbiausių savybių. Turėjau kūrybinę, turinio formavimo, bendradarbiavimo, autorių kvietimo laisvę. Buvome stiprus, kūrybingas kolektyvas, palaikantis ir realizuojantis verslo plėtros idėjas.

„Čikagos aidos“ radijo studijoje: Vilma Kava (dešinėje) su kolege Asta Buračaitė, 2007 m. liepa

Pakalbėkime apie tavo redaguoto laikraščio turinį. Amerikos lietuvių bendruomenė - susisluoksniavusi, todėl kurti savaitraštį visiems JAV lietuviams praktiškai neįmanoma. *Čikagos aidos* taikinyis buvo trečioji emigracinė banga, nors po metų kitų tavo redguojamą leidinį pradėjo

skaityti ir antrosios bangos lietuviai. Ar tai nutiko savaime, ar čia prireikė strategavimo?

Mano tikslas buvo padaryti laikraštį skaitomą. Vadovaujuosi principu, kad jeigu savaitraštis, kurį redaguojau, bus įdomus ir naudingas man, jis bus reikalingas ir kitiems. Nėra įsivaizduojamų skaitytojų, jie yra realūs. Negaliu jiems kišti to, ko neskaityčiau pati. Leidyba yra verslas, reklamą mums duodavo trečiabangiai, jie ir buvo tikslinė auditorija. Jeigu susidomėję prisijungė skaityti ir antrabangiai, ačiū jiems, tai rodo turinio aktualumą ir darbo įvertinimą.

O kaip konkuravimas su kitais leidiniais - gal ne tiek su *Draugu*, bet tikrai su *Amerikos lietuviu*?

Neturiu nei pavydo, nei konkurencijos geno, to neturiu ir profesinėje veikloje, nesvarbu, kurioje srityje dirbčiau. Bendravau su kitų laikraščių redaktoriais ir autoriais, skambindavau jiems, susitikus kalbėdavau, klausdavau, kai reikėjo, tardavausi. Nežinau, gal kas stebėjo mus ir konkuravo. Puikūs santykiai išlikę su buvusiais žiniasklaidininkais iki šiol. Tuometiniai periodiniai leidiniai užpildė skirtingas nišas, nebuvo reikalo konkuruoti. *Draugas* - ilgiausiai pasaulyje be pertraukos leidžiamas lietuviškas laikraštis, minintis 111 leidybos metų, remiamas žmonių aukų. *Amerikos lietuvis* laikėsi iš prenumeratos ir pardavimų. Tuo metu dar nebuvo socialinių tinklų, tad 40 puslapių *Čikagos aide* rasdavai informaciją, kur kreiptis, kam skambinti dėl paslaugos. Savaitraštis išlaikė didžiausią tiražą - 6 000 egz. per savaitę, 24 000 per mėnesį, jame paskelbta žinia pasiekdavo milžinišką auditoriją: savaitraštis buvo platinamas per 100 vietų Čikagoje ir jos priemiesčiuose.

2009 m. rugpjūčio 27 d. Čikagos lietuvių operos repeticija su Deividu Norvilu (Deiviu). Johanno Strauss'o operetė „Šikšnosparnis“ turėjo įvykti pavasarį, bet dainininkams ir muzikantams, atvykstantiems iš Lietuvos, nebuvo išduotos vizos, todėl pastatymas buvo nukeltas į rudenį.

Su kokiais iššūkiais susidūrei vadovaudama laikraščiu? Kaip sekėsi juos įveikti?

Atsakymą į šį klausimą suformuluočiau trumpai – daug darbo. Pradedant verslą, reikalingas milžiniškas pasiaukojamas įdirbis. Prisiminkime, kad tai buvo 2007-ieji, prasidėjo pasaulinė finansinė krizė, visu smarkumu kirtusi 2008-aisiais. Sustojęs verslas, nutrūkę darbai, nejudantys pinigų srautai, prarandami namai, sumažėjęs vartojimas, didžiulis stresas. Kiekvieną dieną lydėjo vienintelė mintis – išsilaikyti. Pajamos iš reklamos turėjo padengti visas leidybos išlaidas, leisti išlaikyti darbuotojus, sumokėti už patalpas ir paslaugas, kitų įplaukų nebuvo. Dirbome intensyviai ir daug, laukdami geresnių laikų.

Kokio dydžio komandą turėjai? Kas tie žmonės buvo?

„Ethnic Media“ grupėje administracijos, finansų, laikraščio gamybos, platinimo specialistai dirbo visiems leidiniams. Kiekvieno leidinio redaktorius rinkosi savo bendradarbius. Kaip minėjau, tai buvo pasaulinės ekonominės krizės laikas. Norėdami gauti pajamų, neatskleisdami viešai savo autorystės, mums talkino keli gabūs žurnalistai iš Lietuvos. Kartą ar du per savaitę prie laikraščio parengimo leidybai prisijungdavo poetė Ina Stundžytė. Tuo metu daug rašiau. Turėjau informuoti apie lietuvių bendruomenės aktualijas, verslo sąlygų pokyčius ir vietos naujienas.

Čiurlionio galerijos 50-mečio parodos proga – interviu su dailininke, mecenate Magdalena Birute Stankūniene, 2008 m. vasario 22 d.

Kaip atrodė eilinė diena redakcijoje?

Dirbome redakcijoje, turėjome puikias patalpas. Jas nuomojome su dar vienu kolektyvu, radijo redakcija, naudojomes ir transliavimo studija, įrašų centru, kur rengėme radijo reklamas ar įrašinėjome pokalbius. Buvo ir nedidelė salė su scena, kur vykdavo spektakliai ir kameriniai koncertai, paskaitos, seminarai, susitikimai.

Savaitraštis išeidavo penktadieniais, buvo išvežiojamas po lietuviškas organizacijas ir verslus. Tą dieną pradėdavau ruošti naujos savaitės numerį, dėdavau tinklėlį maketuotojams, reklamos blokus, turimas publikacijas. O vakare ir savaitgalį važiuodavau į du tris lietuviškus renginius, rašydavau straipsnius. Bendruomenės renginiai man buvo darbas, ne savaitgalio poilsis. Nuo pirmadienio iki ketvirtadienio turėjau parengti laikraščio turinį, sutvarkyti reklamų tekstus, atnaujinti skelbimus, bendrauti su autoriais ir klientais, dar kasdien pasiruošti radijo laidai ir ją vesti.

Kodėl, šalia savaitraščio, buvo reikalinga radijo laida? Kokią funkciją ji atliko?

Kitos etninės grupės Čikagoje iki šiol turi ne tik spaudą, bet ir savo radiją ir net televiziją. Tiesioginės radijo laidos tikslas buvo plačiau paskleisti reklamos davėjų informaciją apie produktus ar paslaugas. Radijo naujienos operatyvesnės negu savaitraščio, tikėtasi pritraukti daugiau reklamdavių, padėti plėtoti jų verslą. Tačiau, kaip žinome, lietuvių bendruomenėje nepasiteisino nei radijo, nei televizijos idėja. Šios žiniasklaidos rūšys neišsilaikė, užsidarė, nors turėjo ir netrumpą veiklos istoriją.

Darbas laikraštyje skiriasi nuo darbo radijuje, kokių naujų įgūdžių teko išmokti?

Pirmiausia visų techninių dalykų: valdyti garso pultą, miksuoti, naudoti specialias garso programas, gaminti reklamą, įrašinėti pokalbius ir juos tvarkyti. Ilgoms studijoms laiko nebuvo, reikėjo daryti iš karto ir gerai. Studijavau žurnalistiką, mokiausi ir radijo specializacijos pagrindų. Tai pravertė, tačiau reikėjo staigiai iš „laikraštininkės“ tapti „radijininke“.

Kuo patirtis *Čikagos aide* skyrėsi nuo Lietuvoje įgytos žurnalistinės patirties?

Čia viską turėjai daryti pats. Buvau redaktorė, korespondentė, apžvalgininkė, fotografė, radijo žurnalistė, kalbos redaktorė, korektorė, reklamų tekstų kūrėja, bendravau su autoriais, reklamos davėjais, skelbimų pateikėjais. Kas labai krito į akis: išeivijoje vartojama kitokia šnekamoji ir rašytinė kalba. Dabar pripratau prie dviejų kalbų jungimo tekste, ypač reklamos, tačiau pradžioje tai atrodė neįprasta.

Leidai savaitraštį, vedė radijo laidą, dalyvavai vietos lietuvių renginiuose,

rašei straipsnius, kalbinai žmones, vadovavai redakcijai, atsakinėjai į laiškus... Kaip viską suspėjai?

Kai sakau, kad dirbome be proto daug, taip ir buvo. Kartais dirbdavome visą naktį, šeštą ryto važiuodavau namo nusiprausti, pasikeisti rūbų ir vėl į darbą. Turėjome milijonus idėjų ir norėjome jas realizuoti. Daug ką pavyko įgyvendinti. Reikėjo leisti laikraštį, pasirengti radijo laidoms, įdiegti verslo naujoves. Laiką skaičiavau minutėmis, planavau ir laikiausi disciplinos. Paprastai, kai išeinu, vietoje manęs priima kelis žmones, kad atliktų tai, ką aš dirbau.

Kodėl po to, kai *Čikagos aidas* tapo gerai žinomas ir skaitomas savaitraštis ir kai, atrodo, galėjai sau leisti mėgautis pasiektu rezultatu, nusprendei iš jo išeiti? Nebuvo gaila?

Tai nebuvo pirmas kartas, kai iš darbo išėjau, pastačiusi verslą ant kojų. Šikart turėjau rūpintis savimi ir savo dukra. Jai artėjo studijos, reikėjo kitų pajamų, kad galėčiau mokėti už mokslą. Tuo metu buvo gaila įdirbio, bet *Čikagos aidas* išliko stiprus, modernus, ir tai mane džiugina.

Kodėl *Čikagos aidui*, skirtingai nei, pavyzdžiui, *Amerikos lietuviui* ir kitiems to meto leidiniams, pavyko išsilaikyti?

Verslo taisyklė yra viena: turi būti geriausias, kad išliktumei. *Čikagos aidas* startavo finansinės krizės laikais, išsilaikė tuo metu, kai verslai bankrutavo, tad yra didesnė tikimybė, jog išsilaikys ekonomikos augimo sąlygomis. *Čikagos aidas* naudojo progresyvias technologijas, jo interneto svetainė patogi naudoti, sukurta telefono programėlė. Reklama, iš kurios savaitraštis išsilaiko, viešinama efektyviais metodais keliuose leidiniuose. Savaitraštis turėjo ir turi ką pasiūlyti reklamdaviui. Mano galva, žiniasklaida turi būti moderni ir nuolat atsinaujinti. Ji turi talkinti ją skaitantiems susigaudyti. Jeigu progresas pavėlavo, skaitytojai nelauks. Dabar žiniasklaidai atsirado kiti iššūkiai, socialiniai tinklai, naujienų sklaida realiu laiku, tad reikia rasti savo nišą ir ją užimti.

Kokių vaidmenį *Čikagos aidas* suvaidino to meto JAV lietuvių kultūriniame gyvenime?

Man sunku įvertinti ir atsakyti į šį klausimą. Buvau proceso dalimi, negaliu pamatyti iš šalies. Socialiniuose tinkluose man yra rašę, kad „oho, koks buvo *Čikagos aidas*, kai dirbote jūs“, tada ir pagalvojau, kad skaitytojai prisimena tą

laiką. Nuoširdžiai jiems ačiū. Tiesa, visai neseniai prisiminiau vieną dalyką, tiksliau, apie jį kiekvienais metais man primena aktyvus visuomenininkas Ernestas Lukoševičius. Kai Čikagos lietuviai 2007 metais pirmą kartą organizavo Romui Kalantai skirtą minėjimą, kiti lietuviški laikraščiai atsisakė apie renginį rašyti, aš buvau vienintelė apie jį parašiusi.

2008 m. sausį trečiąją Lietuvos nacionalinę diktantą LR generaliniame konsulate Čikagoje rašė 16 entuziastų. Balandžio mėnesį buvo apdovanoti geriausiai parašę: Vilma Kava ir Vilma Jarulienė. Su LR generaliniu konsulu Čikagoje Arvydu Daunoravičiumi apdovanojimo metu.

Ar tebesi *Čikagos aidas* „fanė“?

Džiaugiuosi, kad *Čikagos aidas* dar eina. Tiek daug metų! Jeigu reikia ką paskelbti, mielai kreipiuosi į jį, jo didelis tiražas, pasiekia daug skaitytojų. Mūsų keliai išsiskyrė, turiu kitas veiklas, dėl užimtumo nesusitinku nė su vienu iš buvusių bendradarbių, nors su keletu jų draugaujame socialiniuose tinkluose. Žiniasklaida yra tai, ką moku ir myliu, tai, ką sugebu ir kūrybine, ir verslo prasme. Dešimt metų nedirbu pagal specialybę ir nežinau, ar kada dirbsiu. Ačiū už klausimus, jie leido prisiminti sudėtingą ir intensyvų praėjusį laiką.

pasauliolietuvis.lt

„Pasaulio lietuviai ir Lietuva“

Mielai pasidalysime svetainėje skelbiamais tekstais ir nuotraukomis, tik prašome nurodyti informacijos šaltinį ir autorius.

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

